

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

**Metodické pokyny
k integrácii žiakov so špeciálnopedagogickými potrebami
do základných škôl**

Zodpovedná riešiteľka: PaedDr. Alena Štiňová
Spoluriešiteľky : Mgr. Iris Domancová
PaedDr. Katarína Vladová

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 26.decembra 1999 pod číslom 1437/1999-44 s účinnosťou od 1.septembra 1999

1999

Úvod

Metodické pokyny k integrácii žiakov so špeciálnopedagogickými potrebami majú za cieľ v súhrne objasniť riaditeľom a učiteľom základných škôl, pracovníkom okresných úradov a rodičom základné pojmy týkajúce sa jednotlivých druhov postihnutia a narušenia, integrácie postihnutých, zhrnúť súčasnú platnú legislatívu súvisiacu s integráciou žiakov so špeciálnopedagogickými potrebami a z nej vyplývajúcu nutnosť zabezpečiť týmto žiakom odbornú starostlivosť.

Integrácia postihnutých a narušených žiakov sa realizuje v bežných základných školách. Preto je predovšetkým na zriaďovateľoch základných škôl (odboroch školstva, mládeže a telesnej kultúry okresných úradov), riaditeľoch a učiteľoch základných škôl aké podmienky pre plnohodnotnú výchovu a vzdelávanie týmto žiakom vytvoria.

Každé postihnuté dieťa má právo na systematické poskytovanie primeranej odbornej starostlivosti. Každý riaditeľ základnej školy musí zodpovedne zvážiť, či má vo svojej škole vytvorené podmienky pre poskytovanie špeciálnopedagogickej starostlivosti všetkým žiakom, ktorí ju potrebujú a ktorých prijíma, aby integrácia bola dieťaťu prospešná.

Cieľom týchto metodických pokynov je určenie postupov od špeciálnopedagogickej diagnostiky cez prijímacie konanie, samotné vzdelávanie až po pomoc pri profesionálnej orientácii postihnutých a narušených absolventov základných škôl.

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

Základné pojmy

Postihnutie

V administratívnej školskej praxi a v bežnom dorozumievaní sa používa výraz postihnutie ako synonymum *defektu*. Ide o **relatívne trvalý výrazný nedostatok (chybu) integrity alebo funkcionovania ľudského organizmu alebo jeho významnej časti**. Ľahší nedostatok sa označuje ako deficit, porucha alebo narušenie. Anatomický defekt sa označuje ako *poškodenie*.

Poškodenie jednotlivca sú také zmeny integrity jednotlivca v somatickej, senzorickej, mentálnej, komunikačnej, či sociálnej oblasti, následkom ktorej je potrebná špeciálna starostlivosť v rôznom individuálne podmienenom rozsahu.

Podľa rozsahu a dôsledkov poškodenia sa rozoznáva :

- postihnutie - relatívne ireparabilné poškodenie
- narušenie - relatívne reparabilné poškodenie
- ohrozenie - prípady, pri ktorých ak sa neposkytne špeciálna výchovná starostlivosť, môže nastať narušenie.

Postihnutie alebo defekt sa môže vyskytovať v oblasti:

- ◆ *somatickej* (deformity, malformácie, chronické choroby, zdravotné oslabenie, poúrazové stavy)
- ◆ *senzoriky* - *zraku* (slepota, slabozrakosť, tupozrakosť, strabizmus)
- *sluchu* (hluchota, zvyšky sluchu, nedoslýchavosť)
- ◆ *reči* (narušená komunikačná schopnosť, ktorá sa môže prejaviť ako vrodená chyba reči alebo získaná porucha reči : narušenie vývinu reči, dyslália, palatolália, poruchy hlasu, mutizmus, detský autizmus, brblavosť, zajakavosť, poruchy čítanej a písanej reči)
- ◆ *mentálnych funkcií* (mentálna retardácia rôzneho druhu a stupňa, demencia)
- ◆ *psychosociálnej* (psychopatia, sociopatia)

Podrobnejšie informácie o jednotlivých druhoch, stupňoch a formách postihnutia a narušenia sú v odbornej literatúre a vo Výchovno-vzdelávacom programe žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole, ktorý schválilo MŠ SR rozhodnutím č. 317 / 97 - 153 zo dňa 4. septembra 1997 s platnosťou od 1. septembra 1997. Existuje výchovno-vzdelávací program pre telesne postihnutých, pre sluchovo postihnutých, pre zrakovo postihnutých, pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a pre mentálne postihnutých žiakov. Tieto programy distribuovali na základe pokynu MŠ SR krajské úrady a okresné úrady priamo na základné školy.

Zdravotne postihnutá osoba

V Deklarácii práv zdravotne postihnutých osôb vo vyhlásení Valného zhromaždenia OSN je definovaná zdravotne postihnutá osoba ako: „ktorákoľvek osoba, ktorá si nie je schopná zaistiť, úplne alebo čiastočne, potreby bežného spoločenského života v dôsledku vrodeného či získaného nedostatku fyzických alebo duševných schopností.“

Zdravotne postihnuté osoby majú okrem iných práv „právo na lekárske, psychologické a funkčné ošetrovanie, vrátane protetických a ortopedických pomôcok, na liečebnú a sociálnu rehabilitáciu, **vzdelanie, pracovnú rehabilitáciu, poradenstvo, pomoc pri pracovnom umiestnení** a ďalšie služby, ktoré im umožnia maximálne rozvinúť ich schopnosti a zručnosti a urýchlia proces ich začlenenia alebo návratu do spoločnosti.“

Žiak so špeciálnopedagogickými potrebami

Zdravotne postihnutá osoba, dieťa s akýmkoľvek postihnutím alebo narušením, navštevujúce materskú, základnú, strednú školu alebo inú školu je žiakom školy. Zdravotne postihnuté dieťa v materskej škole alebo žiak v základnej škole si vyžaduje systematickú odbornú starostlivosť špeciálneho pedagóga (prípadne aj spoluprácu so psychológom, odbornými lekármi a inými odbornými pracovníkmi).

Integrácia žiakov so špeciálnopedagogickými potrebami

Je to koncepcia špeciálnej výchovy a špeciálneho vzdelávania ako organickej zložky všeobecnej výchovy a vzdelávania, a to v tom zmysle, že sa má deťom vyžadujúcim špeciálnu starostlivosť poskytovať v rámci bežných výchovných a vzdelávacích inštitúcií a nie oddelene. Postihnuté či narušené dieťa má právo na to, aby mu spoločnosť poskytovala tie isté príležitosti a podnety na jeho vývin, ako poskytuje jeho zdravým a normálnym rovesníkom. U nás donedávna prevládala prax umiestňovania postihnutých detí do škôl a domovov zriaďovaných osobitne pre ne, a to aj pre deti predškolského veku. K úplnosti fungovania integrácie postihnutých detí medzi nepostihnutých je nevyhnutná rozsiahla včasná odborná poradenská služba a priama pomoc rodinám s postihnutými deťmi. Ide aj o to, aby sa zdravé nepostihnuté deti i dospelí naučili žiť s postihnutými, považovali za samozrejmosť pomáhať im a hlavne ich chápať a rešpektovať.

Rozsah a kvalita integrácie výchovy a vzdelávania postihnutých je v súčasnosti rozdielna nielen v rozličných štátoch sveta, ale aj vnútroštátne.

Pokiaľ ide o integráciu ťažšie a ťažko postihnutých opisujú sa tri formy či stupne:

1. *miestna*, keď sa deti vyžadujúce špeciálnu starostlivosť vychovávajú či vzdelávajú v tej istej budove alebo v tom istom areáli ako nepostihnuté deti, ale v priestoroch, triedach, herniach pre ne vyhradených, takže kontakty nepostihnutých s postihnutými sú značne obmedzené a len sporadické.

2. *sociálna*, keď výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje v odlišných priestoroch, ale dochádza k pomerne bohatému pravidelnému stretávaniu sa postihnutých s nepostihnutými v mimoškolských aktivitách.

3. *funkčná*, keď postihnuté deti navštevujú školu (triedu) a sú zaradované do výchovných skupín spolu s nepostihnutými deťmi, pričom v zásade rovnaké sú aj učebné osnovy a výchovné štandardy.

Pokiaľ ide o miernejšie poruchy a narušenia napr. emocionálne narušenia, narušenie schopnosti naučiť sa čítať, písať alebo počítat', mierne poruchy správania, ľahkú mozgovú dysfunkciu a pod. je samozrejme úsilie o integráciu ešte naliehavjšie.

V praxi sa v našich základných školách realizuje školská integrácia v dvoch formách:

1. *Individuálna integrácia* v bežnej základnej škole v mieste bydliska, dieťa je zaradené v bežnej triede.
2. *Integrácia v špeciálnych triedach* základných škôl, kde sú zaradení žiaci s určitým druhom postihnutia.

Celkovo sa ukazuje, že integrácia je, alebo môže byť pre niektoré postihnuté deti, resp. niektoré druhy či stupne postihnutia nadmernou záťažou pre samotné dieťa. A tak aj tu platí, že síce integrovať, ale len vtedy, resp. len natoľko, nakoľko je to naozaj v prospech jednotlivého postihnutého dieťaťa.

PODMIENKY A POSTUPY PRI INTEGROVANÍ

I. Čo má predchádzať zaradeniu postihnutého dieťaťa do základnej školy

1. Rodičia postihnutého dieťaťa

Ak rodičia (prípadne zákonní zástupcovia) majú podozrenie, že dieťa má určité problémy a nedostatky, navštívia najskôr **detského a následne iného odborného lekára, podľa potreby i viac odborných lekárov**. Ďalej je potrebné dať dieťa **vyšetriť psychologovi** v pedagogicko-psychologickej poradni alebo špeciálnopedagogickej poradni v mieste bydliska. Psychológovia a špeciálni pedagógovia špeciálnopedagogických poradní majú lepšie skúsenosti so špeciálne zameranými vyšetreniami (napr. psychologické vyšetrenie detí s poruchami sluchu, zraku, nehovoriacich detí a pod.) . Nevyhnutné je odborné **špeciálnopedagogické vyšetrenie** , ktorým sa zisťujú okrem iného reálne predpoklady a možnosti ďalšieho vzdelávania postihnutého alebo narušeného dieťaťa.

Rodičia dieťaťa podávajú návrh na zaradenie dieťaťa do školy. Sú povinní aj s ťažko postihnutým dieťaťom po dovŕšení jeho 6 rokov dostaviť sa na zápis do základnej školy v mieste bydliska alebo priamo do špeciálnej školy alebo špeciálneho zariadenia. Pred zaradením do akejkoľvek školy je potrebné navštíviť s postihnutým dieťaťom príslušnú špeciálnopedagogickú poradňu alebo pedagogicko-psychologickú poradňu. Po skompletovaní všetkých potrebných výsledkov vyšetrení a odporúčaní sa môžu rodičia rozhodnúť , ktoré z existujúcich možností ďalšieho vzdelávania sú pre ich dieťa najvhodnejšie.

Ak v základnej škole , ktorú postihnuté alebo narušené dieťa navštevuje, nie je špeciálny pedagóg potrebnej špecializácie je nevyhnutné **spolupracovať** naďalej **so špeciálnym pedagógom príslušnej špecializácie v špeciálnopedagogickej poradni**.

2. Riaditeľ základnej školy

Prijímacie konanie

Ak má byť do základnej školy prijatý žiak so špeciálnopedagogickými potrebami, postupuje sa tak ako pri zaradovaní a preradovaní žiakov do špeciálnych škôl, čo určuje Vyhláška MŠMŠ SR č. 212 / 1991 o špeciálnych školách, § 14 a § 15 .

Ak rodičia postihnutého alebo narušeného dieťaťa požiadajú riaditeľa ZŠ o prijatie do tejto školy, riaditeľ školy je povinný **zriadiť odbornú komisiu**.

Odborná komisia rozhoduje o zaradení alebo preradení dieťaťa do základnej školy, prípadne do špeciálnej triedy tejto školy.

Vyhláška MŠMaŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách § 14, ods.(2) rieši zaradovanie a preradovanie žiakov do špeciálnych škôl nasledovne :

O zaradení a preradení žiaka do špeciálnej školy, do ktorej má byť žiak zaradený alebo preradený , **rozhoduje riaditeľ školy, na základe návrhu odbornej komisie, ktorú zriaďuje z pedagogických pracovníkov školy, psychológa a odborného lekára**. Pri zaradovaní žiaka do špeciálnej triedy na základnej škole je členom odbornej komisie aj **zástupca špeciálnopedagogickej poradne** alebo pedagogicko-psychologickej poradne. Predsedom komisie je riaditeľ školy. **Zaradenie a preradenie žiaka prerokuje riaditeľ školy so zákonným zástupcom žiaka**.

Pri **každom** zaradení postihnutého alebo narušeného žiaka do ZŠ musí byť členom odbornej komisie školský špeciálny pedagóg alebo špeciálny pedagóg potrebnej špecializácie zo špeciálnopedagogickej poradne. Ten totiž na základe záverov všetkých odborných vyšetrení posudzuje ďalšie reálne možnosti a pripravuje postupy pri výchove a vzdelávaní daného dieťaťa.

(3) Návrh na zaradenie žiaka do špeciálnej školy môže riaditeľovi tejto školy podať zákonný zástupca žiaka, ktorú žiak navštevuje, pedagogicko-psychologická poradňa, zdravotnícke zariadenie, orgány starostlivosti o rodinu a deti alebo špeciálnopedagogická poradňa.

Špeciálnopedagogická diagnostika

Špeciálnopedagogickú diagnostiku vykonáva špeciálny pedagóg príslušnej špeciálnopedagogickej poradne alebo školský špeciálny pedagóg v ZŠ. Vykonanie špeciálnopedagogickej diagnostiky je základnou podmienkou k prijatiu žiaka so špeciálnopedagogickými potrebami do ZŠ a východiskom pre vypracovanie individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu žiaka.

Oslobodenie od povinnosti dochádzať do školy

Ak žiak nemôže zo zdravotných a iných vážnych dôvodov denne dochádzať do základnej školy, môže mu riaditeľ ZŠ vystaviť Rozhodnutie o oslobodení od povinnosti dochádzať do školy (tlačivo ŠEVT 49 285 0). Podľa Vyhlášky MŠMaŠ SR č. 409 /1990, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SSR č. 143/ 1984 Zb. o základnej škole § 3, ods.(3) : **Žiakom, ktorí boli oslobodení od povinnosti dochádzať do školy a sú v domácom ošetrovaní, poskytuje škola individuálne vyučovanie v rozsahu najmenej dvoch vyučovacích hodín týždenne.** Zástupca žiaka je povinný utvoriť učiteľom, ktorí zabezpečujú individuálne vyučovanie, podmienky pre túto činnosť.

Ďalšie podmienky upravujú Pedagogicko- organizačné pokyny pre školy a školské zariadenia a orgány štátnej správy v školstve z roku 1997/98 časť 1.2. Všeobecné pokyny, bod 13 :

Rozhodnutie o oslobodení dieťaťa od povinnosti dochádzať do školy je potrebné prehodnocovať minimálne jedenkrát za rok. Vzdelávanie dieťaťa oslobodeného od povinnosti dochádzať do školy zabezpečuje riaditeľ školy, ktorá vydala rozhodnutie o oslobodení od povinnosti dochádzať do školy. **Takýto žiak je vzdelávaný podľa individuálneho vzdelávacieho plánu.**

V súvislosti s tým sa v tých istých POP v bode 14 uvádza : **Oslobodzovať žiakov od povinnej školskej dochádzky (§ 37 ods. 2 zákona SNR č.29/1984 Zb. v znení neskorších perdpisov) sa neodporúča.**

Oslobodenie od vyučovania niektorého predmetu

Podľa Vyhlášky MŠMaŠ SR č. 409 /1990, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SSR č. 143/ 1984 Zb. o základnej škole § 3, ods. (1) : **Zo zdravotných a iných vážnych dôvodov možno žiaka úplne alebo čiastočne oslobodiť od vyučovania niektorého predmetu, a to na celý školský rok alebo na jeho časť.** Žiaka oslobodzuje riaditeľ školy na základe vyjadrenia vyučujúceho učiteľa a obvodného detského (školského) lekára , ak ide o žiaka zrakovo, sluchovo a telesne postihnutého alebo o žiaka s chybou reči aj po vyjadrení špeciálneho pedagóga, psychológa a odborného lekára.

(2) Žiak, ktorý bol oslobodený od vyučovania niektorého predmetu, musí byť prítomný na vyučovaní tohto predmetu a zamestnáva sa pomocnými úlohami pri vyučovaní , ak je predmet zaradený na prvú alebo poslednú vyučovaciu hodinu, žiak sa jeho vyučovania nezúčastňuje.

Zriadenie špeciálnej triedy

Na základe Vyhlášky MŠMaŠ SR č. 409 /1990, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SSR č. 143/ 1984 Zb. o základnej škole § 3a ods.(1): **Do školy možno zapísať aj žiakov zrakovo, sluchovo a telesne postihnutých alebo žiakov s chybami reči.**

(2) **Pri školách možno zriaďovať špeciálne triedy pre žiakov so špecifickými vývinovými chybami učenia a správania, pre zrakovo, sluchovo, mentálne a telesne postihnutých žiakov alebo pre žiakov s chybami reči.** Zaradovanie žiakov, počty žiakov v triede a organizáciu výchovno-vzdelávacej činnosti upravuje Vyhláška MŠMaŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách.

Neodporúča sa integrovať mentálne postihnutých žiakov individuálne.

Zriaďovať špeciálnu triedu sa odporúča pre jeden druh postihnutia.

Špeciálnu triedu v materských, základných a stredných školách možno zriadiť, len ak sú splnené **základné podmienky** uvedené v POP pre školský rok 1994/95 v časti I., bod 9 :

- **dôkladná diagnostika** prostredníctvom pedagogicko-psychologickej poradne alebo špeciálnopedagogickej poradne,
- **rozhodnutie o zaradení dieťaťa do špeciálnej triedy** (tlačivo ŠEVT 49 286 0)
- **materiálne a priestorové zabezpečenie**
- **kvalifikovaný špeciálny pedagóg.**

Odporúča sa špeciálnu triedu zriadiť po prerokovaní s odborom špeciálneho školstva MŠV SR a príslušnou školskou správou.

Do špeciálnej triedy sa môže zaradiť dieťa len na základe písomného rozhodnutia o zaradení dieťaťa do špeciálnej triedy, ktoré sa vystavuje na základe komplexnej psychologickej, zdravotnej a špeciálnopedagogickej diagnostiky , ako to vymedzujú POP pre školský rok 1995/96 v časti I., bod 18.

Počty žiakov v triedach

Počet postihnutých žiakov zaradených do špeciálnej triedy základnej školy upravuje Vyhláška MŠMaŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách , ktorá upravuje aj zaradovanie, zrušovanie a typy špeciálnych škôl, osobitosti organizácie a dĺžku štúdia na špeciálnych školách, zaradovanie, preradovanie a prijímanie žiakov do špeciálnych škôl, pravidlá hodnotenia a klasifikácie žiakov, starostlivosť o zdravie a dozor nad žiakmi v špeciálnych školách a sústavu učebných odborov v odborných učilištiach.

V § 2 sa uvádza, že: **Triedu možno zriadiť pre najmenej štyroch žiakov**

Počty žiakov v triedach upravuje § 6 :

(1) V triede základnej školy pre sluchovo postihnutých, základnej školy pre zrakovo postihnutých, základnej školy pre žiakov s chybami reči, základnej školy pre nehovoriacich a základnej školy pre telesne postihnutých v prípravnom ročníku a v 1. až 3. ročníku môže byť najviac osem žiakov, v 4. až 9. ročníku môže byť najviac desať žiakov.

(2) V triede osobitnej školy v 1. ročníku môže byť najviac osem žiakov, v 2. až 5. ročníku môže byť najviac desať žiakov, v 6. až 9. ročníku môže byť najviac dvanásť žiakov. Triedy osobitnej školy rôznych ročníkov majú počet žiakov ustanovený podľa najnižšieho ročníka, ktorý sa v triede vyučuje.

(3) V triede nižšieho stupňa pomocnej školy môže byť najviac osem žiakov, v triede stredného, vyššieho a pracovného stupňa môže byť najviac desať žiakov. V triede školy pre žiakov s viacerými chybami môže byť najviac šesť žiakov.

Ods.(6) upravuje počty žiakov v špeciálnych triedach: V triede pre žiakov so špecifickými vývinovými chybami učenia v základnej škole môže byť najviac dvanásť žiakov. V triede pre žiakov s vývinovými chybami správania v základnej škole môže byť najviac desať žiakov.

V § 10, ods. (1) sa uvádza: Triedy pre žiakov so špecifickými vývinovými chybami učenia a správania a špeciálne triedy pre zmyslovo, telesne a mentálne postihnutých žiakov alebo pre žiakov s chybami reči v základných školách a špeciálne triedy pre zmyslovo a telesne postihnutých žiakov v stredných školách **patria do sústavy špeciálnych škôl.**

Počet postihnutých žiakov zaradených do bežnej triedy ZŠ je určený v POP pre školský rok 1992/93 v časti Základné školy, bod 4: V nadväznosti na ustanovenie 3a) ods. 1 Vyhlášky č. 143/1984 Zb. v znení Vyhlášky č.409/1990 Zb. o základnej škole možno do triedy zapísať najviac troch postihnutých žiakov. Pri zapísaní každého postihnutého žiaka sa najvyšší počet žiakov v triede (podľa bodu 3) zníži o troch žiakov.

3. Štátna správa

Ak druh a stupeň postihnutia alebo zdravotné oslabenie nedovoľuje žiakovi denne dochádzať do školy a riaditeľ ZŠ nemôže zabezpečiť podmienky pre vzdelávanie žiaka oslobodeného od povinnosti dochádzať do školy je možné uplatniť Zákon č. 350 /1994 o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) § 37 ods.(1) :

Žiakovi, ktorý pre svoj zdravotný stav nemôže dochádzať do školy, zabezpečí orgán štátnej správy v školstve (okresný alebo krajský úrad) takú formu vzdelávania, ktorá mu umožní dosiahnuť rovnaké vzdelanie ako pri školskej dochádzke.

Prax ukázala, že najťažšie je zabezpečenie adekvátnej formy vzdelávania pre viacnásobne postihnuté deti, pretože si vyžadujú odbornú starostlivosť viacerých špecialistov - špeciálnych pedagógov. Jednou z možností riešenia je uplatnenie § 15 Vyhlášky MŠMaŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách ods.(1) :

Ak nemožno umiestniť žiaka do špeciálnej školy, riaditeľ tejto školy informuje zákonného zástupcu žiaka a školskú správu príslušnú podľa trvalého pobytu žiaka. Školská správa určí školu, v ktorej bude žiak plniť povinnú školskú dochádzku alebo zabezpečí inú formu jeho vzdelávania.

Podľa Zákona NR SR č. 222 /1996 o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 13 práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov a iných vzťahov prechádzajú z doterajších školských správ, v ktorých pôsobnosti sú základné školy na novozriadené **okresné úrady** a z doterajších školských správ, v ktorých pôsobnosti sú špeciálne školy na novozriadené **krajské úrady**.

II. Organizácia vyučovania

Podľa Zákona č. 542 /1990 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve , ktorý upravuje pôsobnosť, organizáciu a úlohy orgánov štátnej správy v školstve a orgánov školskej samosprávy § 3 ods. (2): **Riaditeľ školy a riaditeľ školského zariadenia zodpovedá za dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, učebných plánov a učebných osnov, za odbornú a pedagogickú úroveň výchovno-vzdelávacej práce školy (školského zariadenia) a za efektívne využívanie prostriedkov určených na zabezpečenie činnosti školy, zodpovedá za riadne hospodárenie s majetkom školy (školského zariadenia).**

Na základe Vyhlášky MŠaV SR č. 41/1996, ktorou sa novelizuje Vyhláška č. 222/ 1993 Zb. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov § 4 :

Požiadavka splnenia podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti učiteľov a vychovávateľov špeciálnych škôl a školských zariadení sa vzťahuje aj na učiteľov a vychovávateľov pôsobiacich v špeciálnych triedach materských škôl, základných škôl, stredných škôl a školských zariadení.

Požiadavka splnenia podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti učiteľov a vychovávateľov špeciálnych škôl a školských zariadení sa vzťahuje aj na školského špeciálneho pedagóga.

Výchovu a vzdelávanie v špeciálnych triedach zabezpečujú **pedagógovia so špeciálnopedagogickým vzdelaním.**

Vo vzdelávaní v špeciálnych triedach sa postupuje podľa učebných plánov a učebných osnov bežných základných škôl. V prípade potreby žiakov sa využívajú učebné plány a učebné osnovy platné pre príslušný typ špeciálnej školy. Mentálne postihnutí žiaci sa vzdelávajú podľa učebných plánov a učebných osnov platných pre osobitné školy.

Výchovno-vzdelávacia činnosť vo vybraných predmetoch a výchovných činnostiach môžu špeciálne triedy organizovať v kooperácii s triedami v paralelnom ročníku danej školy.

Na týchto predmetoch sú na hodine prítomní vyučujúci oboch tried.

Školský špeciálny pedagóg môže pracovať s postihnutými a narušenými žiakmi individuálne alebo skupinovo priamo v triede alebo mimo triedy . **Školský špeciálny pedagóg venuje odbornú starostlivosť všetkým postihnutým alebo narušeným žiakom ZŠ a túto činnosť vykonáva podľa rozvrhu hodín, v rozsahu svojej vyučovacej povinnosti.** Týždenný úväzok priamej vyučovacej činnosti školského špeciálneho pedagóga je zhodný s úväzkom bežného učiteľa v zmysle Nariadenia vlády SR č. 229/1994 o miere vyučovacej povinnosti učiteľov a povinnosti výchovnej práce ostatných pedagogických pracovníkov § 2, ods.2, b) .

Učiteľom a vychovávateľom pôsobiacim v špeciálnych triedach materských škôl, základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a školským špeciálnym pedagógom sa za vykonávanie činností s mimoriadnou psychickou záťažou poskytne osobitný príplatok podľa Zákona č. 143/1992 o plate a odmene za pracovnú pohotovosť v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch, § 11.

Podľa POP pre školský rok 1998/99 časti 1.2., bod 7. je potrebné :
V školách, ktoré integrovane vzdelávajú žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vytvárať pracovné miesta školských špeciálnych pedagógov a školských psychologov.

Ďalej podľa bodu 10: **V základných školách, v ktorých sú vzdelávaní žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou v súlade s § 25 Zákona NR SR č. 279/ 1993 Z.z. vytvárať a obsadzovať aj pracovné miesta školských špeciálnych pedagógov - logopédov.**

III. Výchova a vzdelávanie postihnutých a narušených žiakov v základnej škole

Každý postihnutý alebo narušený žiak individuálne integrovaný do základnej školy musí mať vypracovaný **Individuálny vzdelávací program** v rozsahu zodpovedajúcom jeho špeciálnopedagogickým potrebám.

Túto povinnosť upravujú POP pre školský rok 1998/99 v časti 1.2., bode 11 nasledovne: Pri vzdelávaní žiakov integrovaných v bežných základných školách dodržiavať Výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základnej škole, ktorý schválilo MŠ SR rozhodnutím č. 317/97-153 zo dňa 4. septembra 1997 s platnosťou od 1. septembra 1997 pre každý druh postihnutia.

Vzdelávacie programy v jednotlivých častiach dávajú informácie o konkrétnych druhoch a stupňoch postihnutia, súhrn potrebných údajov o žiakovi a vymedzujú konkrétne podmienky pre prácu so žiakom na vyučovaní. Súčasťou vzdelávacieho programu každého integrovaného žiaka má byť individuálny vzdelávací program na určité obdobie s následným vyhodnotením a pokračovaním. Existuje program pre telesne, sluchovo, zrakovu a mentálne postihnutého žiaka a žiaka s narušenou komunikačnou schopnosťou.

Na vypracovávaní Vzdelávacieho programu žiaka so špeciálnopedagogickými potrebami sa podieľa tím odborníkov : špeciálny pedagóg príslušnej špecializácie, učitelia konkrétnych vyučovacích predmetov , triedny učiteľ a podľa potreby žiaka i ďalší odborníci. Spolupracuje tiež rodič a na vedomie sa dáva riaditeľovi školy.

Pri výchove a vzdelávaní zdravotne postihnutých detí a mládeže je potrebné spolupracovať so špeciálnopedagogickými poradňami, zriadenými pri špeciálnych školách alebo so špeciálnymi školami.

Ako sa uvádza v POP pre školský rok 1996/97 časť I., bod 14 :V záujme skvalitnenia výchovy a vzdelávania zdravotne postihnutých detí, na základe vyhlášky MŠ SR č. 43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach využívať služby špeciálnopedagogických poradní, školských psychológov a školských špeciálnych pedagógov.

Mentálne postihnuté dieťa možno integrovať do ZŠ len vtedy, ak ZŠ zabezpečí pre dieťa individuálny vzdelávací program podľa rozsahu učebných osnov pre osobitné školy alebo pomocné školy , podľa rozsahu mentálnych schopností dieťaťa a realizuje ho pod dohľadom školského špeciálneho pedagóga v zmysle POP pre školský rok 1995/96 časť I., bod 22.

V špeciálnych triedach pre mentálne postihnutých sa používajú špeciálne učebnice (pre osobitné školy). V ostatných špeciálnych triedach možno používať alternatívne špeciálne

učebnice a učebnice pre bežné typy škôl v zmysle POP pre školský rok 1992/93 časť Všeobecné informácie a pokyny, bod 2.

Ďalšie podrobnosti sú objasnené v informatívnom materiáli MŠ SR **Vzdelávanie mentálne postihnutých žiakov v špeciálnych triedach základných škôl**, schválenom Ministerstvom školstva SR pod číslom 195/99-44 dňa 12. júla 1999.

Pedagogicko-organizačné pokyny pre školy a školské zariadenia a orgány štátnej správy v školstve pre školský rok 1998/99, časť 1.2., bod 12 odporúčajú vo výchovno-vzdelávacej práci so **zrakovo postihnutými** vo všetkých školách a školských zariadeniach využívať metodický materiál „Úprava a tvorba textov a ilustrácií pre zrakovo postihnutých“, ktorý schválilo MŠ SR rozhodnutím č.317/97-153 zo dňa 4.septembra 1997 s platnosťou od 1. septembra 1997.

Žiaka s príznakmi špecifických porúch učenia (dyslexie, dysgrafie, dysortografie alebo dyskalkúlie) je potrebné odporučiť na pedagogicko-psychologické vyšetrenie. Pri potvrdení danej poruchy spolupracovať so špeciálnym pedagógom a pri hodnotení žiaka na 1. a 2. stupni postupovať podľa Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré boli schválené rozhodnutím MŠ SR č. 6164/96 - 153 zo dňa 12.decembra 1996 s platnosťou od 1. januára 1997 v zmysle POP pre školský rok 1998/99, časť 1.2., bod 14.

V základných školách zabezpečiť primerané podmienky pre vzdelávanie **žiakov s civilizačnými a inými chorobami** na základe ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb. Sú to napr. deti s kardiatickým, nefrotickým, diabetickým, onkologickým metabolickým, hemofilitickým, kožným, alergickým, chronickým respiračným ochorením, vážnymi poruchami výživy a pod. Využiť možnosť zriaďovania špeciálnych tried pri ZŠ pre týchto žiakov na základe platnej legislatívy ako špeciálnych tried pre telesne postihnutých žiakov tak, ako to určujú POP pre školský rok 1998/99, časť 1.2., bod 15.

IV. Hodnotenie a klasifikácia

Podľa POP pre školský rok 1997/98 časť 1.2., bod 15 je potrebné: Pri hodnotení zdravotne postihnutých žiakov integrovaných v základných školách dodržiavať **Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**, ktoré boli schválené rozhodnutím MŠ SR č. 6164/96 - 153 zo dňa 12.decembra 1996 s platnosťou od 1. januára 1997.

Podľa POP pre školský rok 1998/99 časť 1.2., bod 13 : Pri hodnotení žiakov v špeciálnych triedach bežných ZŠ, ktorí postupujú podľa učebných osnov špeciálnych základných škôl, možno postupovať aj podľa **Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov ZŠ pre sluchovo, rečovo, telesne, zrakovo postihnutých a nehovoriacich**, ktoré schválilo MŠ SR rozhodnutím č.348/97- 153 zo dňa 8. októbra 1997 s platnosťou od 1. septembra 1997.

Žiakovi špeciálnej triedy podľa § 3a ods.2 vyhlášky o ZŠ vydá **vysvedčenie** škola, na ktorej je táto trieda zriadená. V špeciálnych triedach pre mentálne postihnutých žiakov sa

používajú vysvedčenia pre osobitnú školu, na ktorých sa uvedie: „ Žiak navštevoval špeciálnu triedu s učebnými osnovami osobitnej školy“.

Žiakom ostatných špeciálnych tried sa absolvovanie týchto tried na vysvedčení neuvádza v zmysle pedagogicko-organizačných pokynov pre školský rok 1992/93 časť Základné školy, bod 5.

V. Pedagogická dokumentácia

Podľa Vyhlášky MŠMaŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách § 15, ods.(3) :
Pri zaradení žiaka do špeciálnej školy alebo špeciálnej triedy škola založí pedagogickú dokumentáciu , ktorú vedie po celý čas jeho školskej dochádzky.

Podľa POP pre školský rok 1992/93 časť Všeobecné informácie a pokyny, bod 2 sa v špeciálnych triedach pre mentálne postihnutých sa používa pedagogická dokumentácia osobitných škôl. Vo všetkých ostatných špeciálnych triedach základných škôl sa používa pedagogická dokumentácia bežných typov škôl.

Individuálny vzdelávací program žiaka so špeciálnopedagogickými potrebami sa na začiatku každého školského roku aktualizuje (v prípade zmien aj v priebehu školského roka), za jeho vedenie zodpovedá vždy triedny učiteľ.

VI. Profesionálna orientácia

Určujúcim prvkom pri voľbe povolania a študijného odboru postihnutých a narušených žiakov je druh a stupeň ich postihnutia alebo narušenia a najmä prognóza vývinu alebo stavu.

Pri profesionálnej orientácii postihnutých a narušených žiakov spolupracuje výchovný poradca základnej školy, ktorú tento žiak navštevuje s triednym učiteľom , špeciálnym pedagógom (školským alebo zo špeciálnopedagogickej poradne) a rodičmi žiaka. Odporúča sa spolupracovať aj so špeciálnou školou pre daný druh postihnutia alebo narušenia . Tamojší výchovný poradca má skúsenosti s perspektívami uplatnenia žiakov. Okrem toho má aktuálne informácie o novootvorených odborných učilištiach, učebných odboroch odborných učilišť, o stredných školách a profilujúcich predmetoch študijných odborov stredných škôl vhodných pre žiakov s určitým druhom postihnutia.

Na základe posúdenia výsledkov aktualizovaných odborných vyšetrení , v spolupráci s rodičmi a s ohľadom na záujmy, dosiahnutú úroveň zručností , schopností a vedomostí sa postihnutý alebo narušený žiak môže prihlásiť na špeciálnu alebo bežnú strednú školu alebo odborné učilište.

Poradenské zariadenia poskytujú pre deti a ich zákonných zástupcov a pedagogických pracovníkov odborné služby a starostlivosť v oblasti výchovného a špeciálnopedagogického poradenstva. Na poskytovaní týchto odborných služieb sa zúčastňujú výchovný poradca, školský psychológ a školský špeciálny pedagóg.

Psychologické vyšetrenie dieťaťa do 15 rokov možno uskutočniť len so súhlasom zákonného zástupcu. Ak je ohrozené duševné zdravie dieťaťa alebo osôb v jeho okolí, možno poskytnúť prvú pomoc deťom vrátane psychologického vyšetrenia aj bez predbežného súhlasu zákonných zástupcov, o čom ich treba neodkladne informovať. Ak je to v záujme dieťaťa účelné, informovať aj príslušný štátny orgán starostlivosti o dieťa a rodinu tak ako to určujú POP pre školský rok 1994/95 časť I., Školské zariadenia ods. d) Poradenské zariadenia)

Na základe Vyhlášky MŠMaŠ SR č.212/1991 Zb. o špeciálnych školách § 17 ods. (1) : Na štúdium do špeciálnych stredných škôl možno prijímať žiakov, ktorí úspešne ukončili posledný ročník špeciálnej základnej školy. Do špeciálnych stredných škôl možno prijať aj žiakov základných škôl, ktorí pri prijímacom konaní predložia potvrdenie príslušného odborného lekára o charaktere postihnutia a rozhodnutie posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia o zmenenej pracovnej schopnosti.

(2) Charakter postihnutia žiaka musí zodpovedať typu školy, do ktorej sa žiak hlási.

Podmienky pre prijímacie konanie na stredné školy určuje Vyhláška MŠ SR č. 145/1996 Z.z. o prijímaní na štúdium na stredných školách.

Vyhláška MŠMaŠ SR č.80/1991 Zb. o stredných školách v § 4, ods. 8 umožňuje na vybraných stredných školách zriadiť špeciálne triedy pre zrakovo, sluchovo a telesne postihnutých žiakov.

LITERATÚRA

Lechta,V. a kol.: Diagnostika narušenej komunikačnej schopnosti, Osveta Martin 1995

Vašek, Š. a kol.: Špeciálna pedagogika Terminologický a výkladový slovník, SPN Bratislava 1995

Vyhlásenie Valného zhromaždenia OSN - 2433. plenárne zasadnutie zo dňa 9.12. 1975

Zákon č. 542 /1990 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve

Zákon č. 350 /1994 o sústave základných a stredných škôl (školský zákon)

Zákon NR SR č.222/1996 o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vyhláška MŠMaŠ SR č. 409 /1990, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SSR č. 143/ 1984 Zb. o základnej škole

Vyhláška MŠMaŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách

Vyhláška MŠaV SR č. 41/1996, ktorou sa novelizuje Vyhláška č. 222/ 1993 o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov

Pedagogicko-organizačné pokyny pre školy a školské zariadenia a orgány štátnej správy v školstve pre školské roky 1992 - 1999